

СЕКЦИЯ 13. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ.

ПОД-СЕКЦИЯ 1. Воспитание и образование.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Дем'яненко Анатолій Миколайович,

аспірант кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Богдана Хмельницького

e-mail: demianenko_anatolyi@mdpu.org.ua

***Анотація.** У статті порушено проблему правового виховання підлітків. Розглянуто підходи до визначення сутності поняття «правове виховання» та проблему виміру даного поняття для українських підлітків. Проведено аналіз теоретичних праць вітчизняних та зарубіжних з питання правового виховання підлітків. Проаналізовано теоретично-методичні аспекти проблеми формування правової культури у підлітків.*

Ключові слова: підлітки, правове виховання, права культура.

Особливості сучасного етапу розвитку українського суспільства на межі століть характеризуються радикальними перетвореннями в усіх сферах людської діяльності. Громадські процеси та їх динамізм, пов'язані з виникненням кризових ситуацій, складністю їх вирішення, загостренням конфліктів і соціальних протиріч, призводять до проявів соціальних відхилень і девіантної поведінки. При цьому найбільшу стурбованість викликає девіантну поведінку підлітків як найменш захищеної соціальної групи в кризових ситуаціях. Все це обумовлює найсерйознішу увагу і інтерес педагогів до питань і проблем правового виховання підлітків.

В юридичній та спеціальної психолого-педагогічній літературі, яка аналізувала правосвідомість підлітків

виділяються наступні його особливості: по-перше, це уявна обізнаність в кримінальному законодавстві; по-друге, підлітки відчувають труднощі в зіставленні своєї поведінки і вимог закону; по-третє, неповнолітні підлітки не вміють застосовувати правові знання в конкретній ситуації; по-четверте, при оцінці або характеристиці того чи іншого протиправного вчинку підлітки керуються не нормою закону, а мотивом дії; по-п'яте, спостерігається залежність правосвідомості неповнолітніх від впливу дорослих і більш авторитетних для них людей або впливу думки групи. Звідси випливає, що найважливішим засобом профілактики і педагогічної корекції поведінки є правове виховання підлітків, яке формує самостійну форму свідомості – правосвідомість.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що в цілісній системі виховання особистості правове виховання трактується як значуща її складова, актуальність якої посилюється в умовах зниження духовних цінностей людини, ускладненні криміногенної ситуації в державі (М.І. Болдирев, В.В. Головченко, М.М. Галімов, Г.П. Давидов, А.І. Долгова, І.Г. Запорожан, Л.В. Кузьменко, Н.Ю. Майданкіна, А.Ф. Нікітін, В.М. Обухов, О.І. Пометун, І.Ф. Рябко, Р.О. Сафаров, В.О. Сухомлинський, Л.В. Твердохліб, С.М. Фалько та ін.). Зокрема, Т. І. Акімова пише, що «правове виховання – це організоване, систематичне, цілеспрямоване вплив на особистість, формує правосвідомість, правові установки, навички і звички активного правомірної поведінки, правову культуру» [1, с. 409].

Правове виховання – цілеспрямований процес, який передбачає озброєння вихованців правовими знаннями та вміннями й формування на цій основі правосвідомості та правової поведінки законослухняного громадянина.

А.Й. Капська визначає соціально-правове виховання як цілеспрямовану систематичну діяльність державних органів та соціальних інститутів, яка спрямована на здобування дітьми та молоддю правових знань, перетворення їх в особисті переконання, формування на їх основі правосвідомості та правової поведінки.

Дослідниця також запропонувала модель соціально-правового вихован-

ня школярів, яка складається з соціально-правового світогляду, активної життєвої позиції та соціального захисту інтересів [2, с. 329].

На сьогоднішній день в Україні основними органами й службами в справах неповнолітніх та спеціальними установами, що здійснюють соціальний захист і профілактику правопорушень неповнолітніх є [3, с 51]:

1. Державний комітет України у справах сім'ї та молоді, республіканський комітет у справах сім'ї та молоді.

2. Школи соціальної реабілітації та професійно-технічні училища соціальної реабілітації.

3. Центри медико-соціальної реабілітації неповнолітніх.

4. Притулки для неповнолітніх.

5. Суди.

6. Кримінальна міліція у справах неповнолітніх.

7. Приймальники-розподільники для неповнолітніх.

8. Виховно-трудові колонії державного департаменту України з питань виконання покарань.

9. Інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, окремі громадяни, що беруть участь у здійсненні соціального захисту та профілактики правопорушень неповнолітніх у межах своєї компетенції.

На нашу думку необхідно, зробити все, щоб наблизити право до народу, щоб зміцнити масову правосвідомість, щоб народ розумів, знав і цінував свої закони, щоб він добровільно додержу-

вався своїх обов'язків і заборон та лояльно користувався своїми повноваженнями. Право мусить стати чинником життя, мірою реальної поведінки, силою народної душі.

Таким, чином у сфері правового виховання підлітків для України в даний час актуальними є такі завдання: створення обґрунтованої державної правової політики, а на її основі – концепції правового виховання населення; створення багатоступеневої системи правового виховання і освіти; підвищення загального рівня моральності громадян; популяризація правових знань (зокрема через засоби масової інформації); пробудження інтересу в населення до правових знань і підвищення їх доступності; застосування методів

реклами і «public relations»; розвиток сімейного правового виховання тощо.

Список використаних джерел:

1. Дзьобань, О. П. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти / О. П. Дзьобань, Є. М. Мануйлов // Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 100. – С. 407–416.
2. Соціальна робота: технологічний аспект: Навч. посібник / За ред. А.Й. Капської. – К.: Центр навч. літ., 2004. – С.328 – 346.
3. Шанскова Т. І. Аналіз причин правопорушень неповнолітніх як підґрунтя соціально-педагогічної роботи з молоддю щодо профілактики злочинності // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2006. – №. 30. – С. 50-53.